

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

58-2

BRNO 2017

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 58
Volume 58

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada Editorial board	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Azu design, s. r. o.
Software Software	Adobe InDesign CC
Fotografie na obálce	Stříbrný prsten s kuželovitým butonem zdobený granulací, 9. století. Mikulčice, 3. kostel, hrob 454 (obr. 12, str. 41).
Cover Photography	The silver ring with conical button decorated with granulation, 9 th century. Mikulčice, 3 rd church, grave no. 454 (fig. 12, pg. no. 41).
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design, s. r. o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2017
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2017 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

K zajímavostí patří doplnění dlažby značným množstvím vyřazených komorových kachlů před jihozápadním průčelím kostela, v těchto místech (sonda S2) byla také sledována snaha o častější provozní úpravy, první pravidelnější valounovou dlažbu lze zařadit již do 15. století.

Kromě nálezových okolností odpovídajících provozu na veřejných komunikacích byly zjištěny i situace dokládající jinou organizaci prostoru zejména v počátcích městského společenství, ale i v následném období. V jižní části Kostelního náměstí (sonda S1, část sondy S2) bylo na úrovni povrchu geologického podloží dokumentováno několik menších i rozměrnějších zahloubených objektů (prozatím bez možnosti bližší interpretace), které ale zanikly velmi záhy, ještě ve 13. století. Překrýval je horizont jílovitých uloženin spojovaný s aktivitou měšťanů nedlouho po založení města, zejména s budováním první městské zástavby. V sondě S2 byly zachyceny ve 4 fázích pozůstatky nadzemní stavby s dřevěnou konstrukcí a zpevněnými podlahami, datované do 14. až počátku 15. století. V průběhu 14. a na počátku 15. století lze také sledovat další nárůst terénu humusními vrstvami, zapříčiněný ukládáním hnoje a organického odpadu do těchto míst. V několika sektorech nálezovou situaci doplňovaly četné dřevěné kolíky, identifikované jako pozůstatky několika úrovní vyplétaných plotů a dřevěné koryto. Zhruba v polovině 15. století došlo k zásadní změně a celý prostor překryla dlažba z říčních valounů, komunikační charakter pak přetrvával v podstatě až dodnes.

Jako zásadní se ukázala dokumentace profilů v úseku jihozápadně křižovatky ulic Kostelní a Biskupské, zachyceno zde bylo několik zděných struktur, které lze spojit s jedním z branských systémů (Dolní či také Kostelní brána) a průběh příkopu (bez spodní části a dna) se zvrstvenou výplní a následnými dorovnávkami terénu včetně konečných úprav po zrušení hradeb (postupná likvidace mezi léty 1780–1790, brány pak 1830). Pozůstatky městského opevnění zde byly doloženy již dříve při několika archeologických výzkumech (příkop, hradba, nedaleko i jedna z bašt; naposledy Kiecoň, Moravec 2011).

Marek Kiecoň, Zbyněk Moravec

Literatura

Kiecoň, M., Moravec, Z. 2011: Městská hradba v Ostravě ve světle archeologických výzkumů. In: B. Przybylová (ed.): *Ostrava, příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska* 25. Šenov u Ostravy: Tilia, 429–452.

Moravec, Z. Moravcová, I. 2016: Hřbitovy Moravské Ostravy do roku 1785, Ostrava. In: B. Przybylová (ed.): *Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy*

a Ostravska 30. Ostrava: Statutární město Ostrava, 198–218.

Šikulová, V. 1968: Předběžná zpráva o výzkumu kostela sv. Václava v Ostravě. *Přehled výzkumů* 1967, 101–103.

Šikulová, V. 1970: Pokračování výzkumu v kostele sv. Václava v Ostravě. *Přehled výzkumů* 1969, 57–578.

Wiegandová, L. 1973: Další nálezy z kostela sv. Václava v Ostravě (okr. Ostrava). *Přehled výzkumů* 1972, 92.

Zežula, M. 1999: Ostrava (okr. Ostrava). Kostel sv. Václava a kostelní hřbitov. *Přehled výzkumů* 40 (1997–1998), 354–357.

Resumé

Ostrava (Bez. Ostrava), Kostelní und Masaryk Platz, Kostelní, Střelniční Straže Parz. Nr. 3478/1, 3478/3, 3478/4, 3479/3, 3486, 4237. Mittelalter – Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

OTROKOVICE, NAPAJEDLA (OKR. ZLÍN)

„Dolní les“, „Hlásov“, „Nové louky“. Středověk, novověk. Sídliště, aktivita. Záchranný výzkum.

Lokalizace stavby: ZM ČR 1:10 000, list 25-31-23, v linii mezi body 384/11-370/0 a ZM ČR 1:10 000, list 25-33-03 v linii mezi body 370/380-367/297 mm od Z/J s. č.

V průběhu výzkumu na stavbě „VTL plynovodní přípojka – napojení Teplárny Otrokovice a. s. na distribuční plynárenskou soustavu“ bylo v nivním prostoru levoobřežní reky Moravy zachyceno několik situací, které dokládají nevýrazné antropogenní stopy ve sledovaném prostoru. Patrně krátkodobé aktivity, snad související s komunikačními trasami, představuje nález středověké ostruhy a objekt K502 (blíže nedatované ohniště), které se nachází přímo v inundaci řeky Moravy. Objekt K503 lze již vnímat jako památku sídlištního charakteru. Tuto skutečnost dokládá užití kamenů pro tvorbu konstrukce ohniště či pece. Dle absence dalších nálezů v blízkém okolí nelze předpokládat přítomnost rozsáhlejšího sídliště či sídlení jednotky v daném prostoru. Zjištěné informace mohou být využity při studiích souvisejících s využíváním krajiny a změnou sídlištní strategie v průběhu středověku a novověku.

Adam Fojtík, Miroslav Popelka

Resumé

Otrokovice, Napajedla (Bez. Zlín), „Dolní les“, „Hlásov“, „Nové louky“. Mittelalter, Neuzeit. Siedlung, Aktivität. Rettungsgrabung.

NEDVĚDICE (K. Ú. PERNŠTEJN, OKR. BRNO-VENKOV)

Parc. č. 62/2, 54, 43/1. Vrcholný středověk, novověk. Hrad, zahrady. Zjišťovací sondy, geofyzikální průzkum.

V areálu národní kulturní památky hradu Pernštejn provedla společnost Archaia Brno, o. p. s. v roce 2016 zjišťovací sondy, které mají předcházet budoucí rekonstrukci zpola zaniklých zahrad, jižních teras pod hradem a prvního nádvoří. Celkem bylo realizováno padesát sond (obr. 44), které měly za cíl ověřit starší historické úpravy terénu, průběh historických kanalizací a konstrukcí, existenci případných pozůstatků starší zástavby a jiných antropogenních relikvů. Rovinná část zahrady pak byla podrobena geofyzikálnímu výzkumu pomocí pozemního georadaru (Ústavem archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity), kdy část sond ověřovala jeho výsledky (obr. 45). Výzkum pomohl zásadně doplnit informace o podobě klasicistní zahrady hradu a umožnil tak její budoucí věrnou rekonstrukci.

V prostoru prvního nádvoří byla provedena pouze omezená sondáž. V rámci sondy S47 se podařilo zachytit rozsah původní štětované silnice, která vedla od pivovarské brány k barbakánu. Tato silnice byla 3,5 m široká a dnes je částečně poškozená. Na jiných místech je již patrná i podložní skála. Štět je ložen příčně na trasu silnice, zatímco obvodová obruba je ložena podélně. Podobnou štětovanou silnicí se podařilo zachytit i od brány v severozápadním rohu (S49), která vedla také k barbakánu a musí se napojovat na výše zmíněnou. Tato komunikace je dnes pod mlatovou cestou, která se zde nachází. Že je zde terén zvýšen, doložila i sonda S50 u paty budovy v severozápadním rohu nádvoří. Zde byly zachyceny hned dvě úrovně podlahy. Vydlážděn je i prostor okolo studny (S48), zde se navíc ještě podařilo zachytit mramorovou obrubu kašny.

Prostor teras pod hradem byl zkoumán pouze minimálně. Sonda S43 měla za účel ověřit založení obvodové zdi, která náležela někdejšímu skleníku. Zachyceno zde bylo vysoko položené skalní podloží a fakt, že po zániku skleníku zde byl terén zvýšen o 40 cm. Naopak drobná sonda (S40) vně parkánové hradby západně od krytého schodiště doložila existenci dnes již destruovaného schodiště, které se nacházelo přímo u zdi.

V rámci lesoparku bylo sledováno několik situací. Ve východní části byla ověřena skladba povrchu v místech kenotafu (S33), kdy byla zachycena podložní skála, na níž byla volně ložená kamenná terasa. Sonda S44 ověřila založení obvodového kamenného plotu a doložila mírné navýšení terénu po zániku zahrady. Obdobná situace byla zachycena i u niky pro sochu Apollona, kdy původní terén se nacházel níže (S45). Sonda u bludiště (S34) zachytila založení severní tarasní zídky, odhalila existenci kanálku podél ní a ověřila složení pahorku bludiště, který je tvořen skálou a mírným přisypáním. V rámci sondy S41 byla zachycena servisní šachta vodovodu přivádějící vodu z kašny na prvním nádvoří do jezírka v lesoparku. Dnes zde ložené litinové potrubí je patrně mladší a šachta byla částečně poškozena při jeho instalaci. V rámci výzkumu došlo k začišťení celého dna jezírka a k identifikaci přítoku a odtoku (S39). Uprostřed jezírka je částečně zachovaný otvor, snad pro uchycení plastiky či výzdobného prvku. Voda do něho, pokud ji chrlil, musela být vedena v potrubí po dně. Přesnou výpusť se nepodařilo zachytit, pouze kruhový přepad v jižní obrubě. Naopak přívod byl zachycen na severní straně. Jezírko je patrně po celém obvodu zajílované a tato úprava je ještě kopírována kamennou konstrukcí.

Rozsahem největší sondou v lesoparku pak byl odkryv vodní kaskády pod tureckými lázněmi (S01). Ta se skládala celkem ze 4 stupňů, kdy tři úrovně byly tvořeny mramorovými deskami a čtvrtá měla patrně podobu přírodně tekoucího potůčku, jakési horské bystřiny. Na horní straně pak byl zachycen i sokl pro případnou plastiku. Kaskáda prošla četnými úpravami, kdy většina z nich měla charakter provizorních a neodborných oprav. Ještě v rámci lesoparku, ale již na pomezí s parterem se nachází objekt tzv. poustevny. Zatímco sonda S20 doložila existenci dlažby před vchodem do sklepa, ostatní sondy (S21, S22, S35, S36, S37) se zaměřily na samotnou budovu nad sklepem. V rámci interiéru se podařilo zachytit původní hliněnou podlahu a také interiérovou omítku. Ta byla při podlaze opatřena černou paspartou a snad byla i částečně červeně malovaná. Tato omítka patrně není primární, jelikož v některých místech překrývá spáry zazděných otvorů. Zazděné otvory byly zachyceny v severní části západní a východní zdi (přesný popis viz jednotlivé sondy). Zdá se, že minimálně v jedné z fází objektu se vstup nacházel na západní straně. Původní omítka byla zachycena i na vnější fasádě a doložila, že stavba byla částečně zapuštěná do svahu.

V západní části parteru dominuje okrasný rybník. Toho se dotkly sondy S02, S03 a S06. Prvá si kladla za cíl ověřit podobu dna rybníka. To sestávalo s kamenných placáků z horniny místní provenience. Dno bylo zapuštěno do nepropustného jílového lůžka (S02). V sondě S03 pak byl zachycen odtok z rybníka v podobě otvoru, který ústil do dřevěného vodovodu, který byl zachycen v přílehlé sondě S04. Kromě výkopu